

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Carolus M. Romanorum Imperator, Et Francorum Rex,
Romano-Catholicus, Libris IV. Explicatus, Et Vindicatus**

Schaten, Nicolaus

Nevhvsii, 1674

De Principio Fidei Directivo.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-99067](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-99067)

DE PRINCIPIO FIDEI
DIRECTIVO,*Sive de Verbo Dei Tradito, et Scripto.*

Post ea, quæ de Ecclesia per errores contexuit Nifanius, digreditur ad *Principium Fidei*, & *Verbum Dei*, quod in sola Scripturâ constituit; & magno verborum sono jactitat, se ex ea *ad oculum* demonstraturum, *Carolus M.* non fuisse *formaliter Papistam*: quæ tamen *demonstratio* non ultra *ventosa promissa* procedit. Imò nulla pars ejus scripti, in qua magis, quam in hac, frigidus sit & jejunos. Audet nihilominus omnem hæresis suæ triumphum & victoriam in Verbo Dei reponere.

CAPUT I.

De Verbo Dei Tradito.

Verbum Dei, quod per revelationem Divinam accepit Ecclesia, aliud est *Traditum*, aliud *Scriptum*. *Scriptum* admittit Nifanius, *Traditum* negat, & insolenter damnat Concilium Tridentinum, quod Verbum *Traditum* pari pietatis affectu, quo verbum *Scriptum* suscipiendum præscribat: Id dogma novitum, & ante centum tantum annos, cum Tridentino primùm receptum proclamat. Verùm quàm infulsè hæc dicat Nifanius, hoc argumento constabit:

Quod parem habet auctoritatem cum verbo Dei Scripto, id pari quoque affectu est suscipiendum;

Sed Verbum Dei Traditum parem habet auctoritatem cum Verbo Dei Scripto:

Ergo Pari affectu suscipiendum est.

Major certa est. Minor probatur: Quia ratio credendi est Verbum Dei. Sive igitur ore prolatum sit, exceptumque: sive Scriptum sit, semper manet

manet eadem auctoritas, eademque ratio credendi: nam materiale illud signum *scriptionis* non augeat, neque minuit veritatem loquentis: Imò hæ conditiones *Verbo Dei* extrinsecæ & accidentariæ sunt. Hinc tam integrè crediderunt qui ex ore Christi, & Apostolorum *Verbum Dei* audierunt, quam qui postea ex *Scriptura* exceperunt. Hoc firmat illud Apostoli, 2 ad Thessalon. 2. *Itaque fratres state: & tenete Traditiones, quas didicistis, sive per sermonem, sive per epistolam nostram.* Rursum 1. ad Thess. c. 2. *Cum accepissetis à nobis verbum auditus Dei, accepistis illud, non ut verbum hominum, sed (sicut est verè) Verbum Dei.* Viden', ut verbum auditus, non minus quàm *Scriptum*, sit verbum Dei, & eodem affectu susceptum? Quia tam verè fuit Verbum Dei, quàm *Scriptum*, nisi supra Apostolum sapiat Nifanius.

I I. Verbum Dei *Traditum* multo antiquius est, quàm Verbum Dei *Scriptum*: Nam ab Adamo ad Moysen; per bis mille annos fuit Ecclesia Dei, & fideles Deum coluerunt fide, spe, caritate, sacrificijs, & externis ritibus, nec tamen intra illud tempus aliud verbum Dei fuit, quàm *Traditum*, cò quòd *Scriptum* verbum primò cum Moysè cœperit. Imò Hebræi multo tempore *Traditione* magis, quàm *Scriptura* usi sunt: quoad tempora Esdræ *Scriptura* non essent redactæ ad formam librorum, ut ab omnibus facillè & commodè haberi possent. Hinc 4. Reg. c. 22. narratur tanquam novum aliquid, quod tempore Josiæ Regis, repertus fuerit ab Helcia Pontifice, *Liber Legis in domo Domini.*

III. Ab adventu Christi per annos aliquot fuit Ecclesia sine scripturis Legis novæ: neque Apostoli per orbem dispersi, etsi Symbolum ante condiderint, non tamen scripturas novi Testamenti secum tulerunt: & licet tulissent, non perinde cum omnibus Christianis communicare easdem poterant. Quare Irenæus lib. 3. c. 4. fatetur suo tempore fuisse multas gentes Christianas, quæ solis *Traditionibus*, sine *Scripturis* optimè pijsimèque viverent. Imò Apostoli non acceperunt mandatum scribendi, quemadmodum docendi acceperunt Marc. ult. *Euntes in mundum universum predicate Evangelium;* & tamen subditur: *Qui crediderit & baptizatus fuerit, salvus erit.* Satis hoc erat ad salutem: *Docentes eos servare omnia, quaecumque mandavi vobis.* Quin ipsè Lucas principio Evangelij sui fatetur se scribere Evangelium, *Sicut tradiderunt nobis, qui ab initio, ipsi viderunt, & ministri fuerunt Sermonis.*

Y 2

IV. Multa

IV. Multa sunt quæ ex *Verbo Tradito* creduntur: Quod Symbolum fidei verè canonicum, & Apostolicum sit: Quod infantes sint baptizandi: Quod baptizati ab hæreticis non sint rebaptizandi: Quod B. Maria Christi Mater semper Virgo manserit: Quod in baptismo forma verborum sit pronuncianda: Quod certus, & determinatus sit numerus Sacramentorum, & sacrorum Ordinum, quæq; hujusmodi multa sunt. Demum ipsum *Verbum Scriptum* sine *Tradito* non creditur; Nam ut credas hos libros esse canonicos, & incorruptum esse verbum Dei, ex sola *Traditione* est, ut vel ipse Kemnitius in exam. Conc. Trident. & Brentius in Prolog. fatetur. Aut ergo nihil credendum est Luthero, aut verbum Traditum admittendum est. Qua super re Suarez fuisse Tract. de Fide disp. 4. sect. 4. Lib. defens. fidei c. 9. Bellarm. Lib. 4. de Verb. non Scripto, Becanus, Valentia, Tannerus, alijque.

V. Eadem Conciliorum, & Patrum antiquorum sententia, Hilarius Lib. contra Constantium: Hieron. Lib. cont. Lucif. August. Epist. 1. 8. & 11. ad Januar. Epist. 86. ad Casulanum. Cyprian. Lib. de card. oper. ut omittam Ignatium, Athanasium, Cyrillum, Eusebium, Justinum, Originem, Tertullianum, Clementem, Dionysium, Damascenum; quorum testimonia apud Bell. Coccium, Suarez, Becanum, Gualterium & alios leges. Planè ut Irenæus Lib. 3. c. 4. *Quid autem, inquit, si neque Apostoli Scripturas nobis reliquissent, nonne oportebat ordinem sequi Traditionis?* Basil. lib. de Spirit. S. c. 27. *Dogmata quæ in Ecclesia servantur, & predicantur, partim ex conscripta doctrina habemus, partim ex Apostolorum Traditione in mysterio ad nos delata sunt.* Epiphanius hæres. 61. *Oportet & Traditione uti, non enim omnia à divina Scriptura possunt accipi.* Chrysost. in 2. ad Thess. c. 2. *Hinc patet, quod non omnia per epistolam tradiderit, sed multa etiã sine literis. Eadem verò fide digna sunt, tam illa, quàm ista.*

Qua nunc fronte audeat scribere Nifanius, *Verbum Traditum* esse dogma novitium Concilij Tridentini? quod & Scripto Verbo, multo est antiquius, & pari semper auctoritate receptum. Sed, inquit, Catholicos non convenire, dum quidam *Traditiones*, ut doctrinam fidei admittunt, quidam fidei regulam negant, quidam verè & propriè verbum Dei abjudicant. Adeone tu aut hebes es Nifani, ut id non capias, aut malignus ut dissimules? *Traditiones* aliæ divinæ sunt, aliæ Apostolicæ, aliæ Ecclesiasticæ: Divinæ & Apostolicæ, si universales & perpetuæ, (ut has Suarez

Suarez exponit, Bellarminus, & Becanus:) paris cum *Verbo Scripto* auctoritatis sunt, parique affectu pietatis recipiendæ, qua de re Tridentinum Sess. 4.

At *Carolus M.* promittis nobis ad oculum te demonstraturum, in verbo Dei non consensisse Papistis. Id nunc exploremus in *Verbo Tradito*, de quo potissimum hîc agitur inter nos. Atque ut videas, quàm te, & nos fallas; sisto primum ipsum *Carolus M.* Epistolâ adversus Elipandum & cæteros Hispaniæ Episcopos: *Hanc, inquit, fidem orthodoxam & ab Apostolis traditam doctoribus, & universali servatam Ecclesiâ, nos pro virium nostrarum portione, ubiq; in omnibus servare, & predicare profitemur.* Vides ut in hac fidei controversiâ appellet ad Traditionem Patrum, & universalis Ecclesiæ? Rursum de hac fidei quæstione dicit se consuluisse Pontificem: *Scire videlicet cupientes, quid sancta Romana Ecclesia Apostolicis edocta Traditionibus de hac respondere voluisset inquisitione.* An non hîc ad Traditionem, quam nullibi certiùs, & fideliùs, quàm in Apostolica sede Petri conservari sciebat, appellat *Carolus*? Pari modo Patres Concilij Francofurtensis, cui ipse *Carolus M.* interfuit, in eadem fidei controversiâ appellant ad Traditionem, & Consuetudinem, in epistola Synodica ad Hispaniæ Præsules: *Perlecto enim, publicè Elipandi libello in confessu respondent Patres: Audivimus in eo novas quasdam assertiones exaratas, non tam antiquis Sanctorum Doctorum Traditionibus convenientes, quàm vestris nuper inventionibus confirmatas.* Ac mox: *Cur nobis non sufficiunt, quæ in Sanctorum Patrum dictis inveniuntur, & universali Catholica Sanctionis consuetudine confirmantur?* Viden', ut hic primus statim clypeus hæreticis obijciatur ex Traditione? Omitto cætera, quæ in eadem epistola Synodica toties repetuntur ex Traditione Patrum & Doctorum.

Pari modo *Carolus M.* in decretis morum ad Traditionem se revocat. Quid enim in tot Synodis sub *Carolo* habitis, quid in Capitularibus *Caroli*, quid in ejus Constitutionibus aliud legis? (si tamen unquam legisti,) quàm antiquorum Conciliorum, Pontificum, & SS. Patrum decreta, & Leges Ecclesiasticas, ad quas Ecclesiæ in Francia & Germania formatae. Tuum nunc est, vel unicum locum aut testimonium proferre, quo *Carolus M.* verbum Dei Traditum cum Lutheranis rejiciat. Id nisi præstes, fallax, ut in alijs omnibus tuis, ita & in hoc, scriptor habeberris.

CAPVT II.

De Verbo Dei Scripto.

MAgnum hic denuò triumphum promittit *Prædicans*, sed tam inanem, & fictitium, quàm supra de *Verbo Tradito*. Controversia omnis est de *Scriptura*, quam ut ordine exponamus: id primo statuendum, ad *Scripturam Sacram* tria requiri. I. *Canonem*, seu numerum sacrorum librorum: II. *Versionem*, seu translationem: III. *Sensum* tam literalem quàm mysticum.

I. *Canon* quem hic maximè nobis controvertit *Prædicans*, apud Catholicos indubitatus est, in quem hi libri veteris Testamenti sunt relati: *Genesis, Exodus, Leviticus, Numeri, Deuteronomium: Josue, Judicum, Ruth: Quatuor libri Regum: Duo Paralipomenon: Esdræ primus, & secundus, qui dicitur Neemias: Tobias, Judith, Esther, Job, Psalterium, Proverbia, Ecclesiastes, Cantica, Sapientia, Ecclesiasticus, Quatuor majores Prophete, Duodecim minores, Duo libri Machabæorum 1. & 2.* Ex libris Novi Testamenti: *Quatuor Evangelia, Actus Apostolorum, Quatuordecim epistolæ Pauli, Petri Apostoli duæ: Tres Joannis: una Jacobi: una Jude: Apocalypsis S. Joannis.*

II. Hunc Canonem præscribit Concilium Tridentinum Sess. 4. quem Patres ejus Concilij per Traditionem acceperunt, ab Eugenio Papa in Concilio Florentino, ut constat ex summa Conciliorum, apud Carranzam. Rursus Eugenius hunc Canonem accepit à Gelasio Papa in Concilio Romano. Patet id ex Tomo Conciliorum in decretis Gelasij. Iterum Gelasius hunc Canonem accepit ab Augustino, Lib. 2. de doctrina Christiana c. 8. uti Augustinus acceperat à Concilio Carthaginensi. Denique Patres hujus Concilij accepere ab Innocentio I. epist. 3. ad Exuperium, c. 7. Vixit autem Innocentius anno Christi 402. Inde hic Canon, ut præter cætera, ex omnium Bibliorum veterum exemplaribus constat, per continuam Traditionem pervenit ad ætatem Concilij

cilij Tridentini, & ad nos usque, ut multis exponit Serrarius, Becanus, alijque. Et si D. Augustino Lib. 13. cont. Faustum Manichæum cap. 5. dicere licuit de hoc Canone: *Nostrorum Librorum auctoritas, tot Gentium consensione, per successores Apostolorum, Episcoporum, Conciliorumq; roborata, vobis (Manichæis) adversa est*: quanto id nunc potiore jure obtendimus.

III. Ordo Sacrorum Librorum duplex ponitur. Primus eorum, de quorum auctoritate nulla inter Catholicos unquam fuit disceptatio: Alter eorum, qui etsi verè divini & Apostolici fuerint, *quo ad se*, non tamen semper æquè certa & explorata fuit auctoritas *quo ad nos*, quales *Esther, Tobias, Judith, Sapientia, Ecclesiasticus, Machabeorum primus & secundus, Epistola ad Hebræos, Epistola Jacobi, Posterior Petri, Epistola Jude & Apocalypsis*. Tum aliæ quædam partes. Hinc in veteri Legge, *Protocanonici Libri, & Deuterocanonici*: Deinde alius *Canon Judæorum, alius Christianorum*. Qua super re exactissimè omnium Serrarius in absolutissimo opere Prolegomenorum, (quem hîc præteris, qui tot alios auctores nobis citas) Bellarm. alijque. Demum ut in hac controversia certum quid statuatur; (Cum ex ipsa Scriptura Canon Scripturæ demonstrari non possit). Standum I. est *Traditione Ecclesiæ*, quæ pro Catholicis facit. II. Standum est *Judicio Ecclesiæ*, quemadmodum Augustinus toties docet, tum planè cont. Epist. Fundam. c. 5. Lib. cont. Crescen. c. 33. Lib. 1. cont. advers. Leg. & Proph. c. 20. Lib. 28. cont. Faustum c. 2. *Ego Evangelio non crederem, nisi me Catholica Ecclesiæ commoveret auctoritas*: Nec enim alius hîc exitus datur, in quamcunq; demum partem te convertas, ut mox verbo exponam.

IV. Ex Canone hoc Catholicæ Ecclesiæ Lutherani excludunt *Tobiam, Judith, Esther, Sapientiam, Ecclesiasticum, Machabeos*. Ex novo Testamento: *Epistolam ad Hebræos, Epistolam Jacobi, Epistolam Jude, & Apocalypsin S. Joannis*; alij plures, alij pauciores, prout cuique Neotericorum libitum est. Contra Calvinistæ *Epistolam ad Hebræos, Epistolam Jacobi, Epistolam Jude, & Apocalypsin* admittunt. Inde jam triplex Canon Scripturæ emergit: I. Catholicus, II. Lutheranus, III. Calvinianus. Jam verò, ex quo principio, Nifani, hoc de Canone dissidium nobis compones, si Ecclesiæ, ut facis, auctoritatem seponas? Imò ex quo principio Lutheranos cum Calvinistis compones, ut infallibili aliquo argu-
mento

mento ostendas, Canonem Lutheranorum veriore esse, quàm Calvinistarum? Hic tu nunquam te expedies à Calvinistis, qui tantus vis esse oppugnator Catholicorum.

Obijcis I. Tobias, Judith, Esther, Sapientia, Ecclesiastes, & Machabæi, non sunt in canone Judæorum, ergo excludi debent à Canone Christianorum. Præclara argumentatio, quasi auctoritas Synagoge præferenda sit Ecclesiæ Christianæ. Deinde quàm nulla sit consequentia, fatetur Augustinus Lib. 18. de Civit. Dei, c. 37. *Machabæorum libros, inquit, non Judæi sed Ecclesia pro canonicis habet.* Planius Isidorus lib. proëm. in Vet. & Nov. Test. *Hebræi non recipiunt libros Tobie, Judith, & Machabæorum; Ecclesia tamen eosdem inter Canonicos recipit.* Rursus: *Sapientia & Ecclesiasticus parem cum reliquis canonicis libris tenere nascuntur auctoritatem.*

Obijcis II. Non solum Judæi, sed & Patres antiqui, prædictos libros excludunt à Canone, quàm in rem Nifanius multos adducit. & Frustra id agi: quia Patres illi scripserunt ante Innocentium & Augustinum, cum nondum de his libris ab Ecclesia definitum esset. Ideò decem ex his admittit Becanus dissentire, quod tum illis licebat: Ideòq; Canonem Hebræorum secuti, illos receperunt libros de quibus nulla dubitatio esse poterat. Nec aliud Bellarminus à te adductus censuit, rectèque pronunciavit: malle hæreticos cum Judæis, quàm cum Christianis sentire. Uti autem hi libri asserantur Canonici aliorum Patrum testimonijs, leges apud Bellarm. lib. 1. de verbo Dei, c. 10. & sequent. Serrarium, tum apud Cornelium à Lap. cæterosque interpretes. Tædet hanc cramben toties repetere, quando tu nihil adfers, quod non centies refutatum sit; & quæ adfers, tam imperitè & confusè proponis, ut te parum intelligere ostendas.

Nam III. Obijcis, nos auctoritatem sacrorum Librorum sumere ab Ecclesia. & Ecclesia declarat tantum auctoritatem Libri, non facit: ut qui in se erat Canonicus, etiam nobis sit Canonicus. Et hoc est quòd omnes Catholici à te citati docent. Hæc elementa Theologiæ non capis, qui Theologiæ Licentiatus vis esse. Lapis Lydius facitne aurum, an probat, ac declarat? Jam suprà multis ostendi Ecclesiam non facere novos Articulos fidei, sed declarare: ut qui in se tales erant, etiam nobis sint.

IV. Obijcis:

IV. Obijcis: In Concilio Tridentino multis disceptatum esse, de Canone Librorum. & Id in omnibus Sessionibus factum esse: Verum non hic quaritur de inquisitione & disceptatione, sed de ipsa decisione & definitione Ecclesiæ, ex qua Canonem habemus. Petrus Suavis, qui tibi placet, apostata & hæreticus est, satis à Pallavicino in historia Concilij Tridentini refutatus, hunc lege prius, ac tum redi, dignumque aliquid eruditis auribus adfer.

Carolus M. nobis propositus est, & nihil adducis, quo probes eum dissensisse à Canone Catholicorum, quod tamen in hac Quæstione præcipuè tibi præstandum erat. Verum *Carolus* nihil aliud præscribit, quàm ut Canonici Libri tantum legantur. Ita habes in Capitulari Aquisgranensi, Can. 10. Lib. 1. Capitular. Tit. 20. Nec in ulla Synodo Carolina aliud quicquam præscriptum est de Canone librorum: Nam quod adfers, ex Lib. 3. de Imaginibus, in quo habetur: *Novum & vetus Testamentum recipimus in eorum Librorum numero, quem sancta Catholica Ecclesia tradit*, hoc ipsum te ac Lutheranos magis oppugnat, quàm juvat, quando hi libri (et si Carolini non sint, ut infra ostendemus,) non alium Canonem agnoscunt, quàm ab Ecclesia Catholica receptum: quod si Lutherani facerent, hæretici non essent. Accedit quod Carolus M. ubique in Capitularium libris, & Synodorum decretis sectetur Concilium Carthaginense, & D. Augustinum: atqui Concilium Carthaginense, & Augustinus, hunc, quem diximus, Catholicæ Ecclesiæ Canonem, sequuntur; Ergo & Carolus M. hunc sequi censeretur.

Tandem ut Carolum nobis Lutheranum fingat Nifanius, scribit: Catholicos docere, Scripturam esse obscuram, secus quàm Carolus M. qui claram profitetur, idque probat ex constitutionibus Caroli, apud Goldastum, in quarum una Carolus dicit: *Lucerna est mandatum & lux vita, & increpatio, & disciplina*. Quam hoc frivolum & nugatorium est argumentum! Quare & Catholicos, quos tu citas in hanc rem, ut Becanum, Bellarm. Valentiam, Gretzerum, non aliud docere, quàm Scripturam in multis quoad sensum literalem esse obscuram, quod manifestum est, I. ex testimonio D. Petri de Epistolis D. Pauli, 2. Petri 3. in quibus dicit *quædam esse difficilia intellectu*. II. Constat inductione, omnium Prophetarum, & Apocalypsis B. Joannis. III. Patrum testimonijs, quæ leges apud Bellarminum, lib. 3. de verbo Dei, c. 1. & seqq. IV.

Z

Confes.

Confessione ipsorum Lutheranorum : Nam si Scriptura est tam clara, quorsum tot commentarii Lutheri, & aliorum? quorsum tot libri controversiarum? imò si tam clara, quare tot hæreses, fatali hoc ævo nostro, ex quo primum ad Scripturam contra Catholicos provocare cœperunt? imò si tam clara tibi, quare non omnes hæreses in concordiam componis, quod sanè hic tuus liber non faciet, in quo merum est chaos hæreseôn. R. 2. Per hæc verba: *Lucerna est mandatum*, non aliud velle Carolum, quàm quòd Scriptura ipsa dicit, nempe præcepta Dominica esse lucida: quâ super re vide Bellarm. lib. 3. de V.D.c. 2. Ne quid hîc de Gollasto hæretico & fallacissimo scriptore memorem.

Demum Carolum M. nobis Lutheranum persuadere vis, eò quòd & ipse sacram Scripturam diligenter legerit, & Episcopis ac Sacerdotibus legendam commendârit: idque probas ex Concilio Turonensi sub Carolo M. celebrato, in quo Concilio etiam commendatur, ut sacri Libri in Theotiscam linguam vertantur, ut ab omnibus legi possint. Idem Ludovicum Pium fecisse dicis. Multa præterea in hanc rem congeris, ex Bonifacii Epistola, & alijs auctoribus, à quibus Sacrarum literarum lectio commendatur populo, cum primis Chrysostomi testimonio. Jam verò Catholicis, inquis, prorsus contrarium docent, verantque lectionem sacræ Scripturæ, idque præscripto Concilij Tridentini, quo prohibetur Sess. XXII. c. 7. & Can. IX. *Ne passim omnibus sine discrimine concedatur ejusmodi lectio, & ne in publico & communi usu Ecclesiæ legantur Scripturæ, vel canantur vulgaribus linguis*, quemadmodum id Bellarm. lib. 2. de V.D.c. 15. agnoscit.

R. Et dico: hoc Concilij præscripto contineri: primum, nelegantur Scripturæ vulgari lingua in Ecclesijs, sed tribus sacris linguis, aut Hebræâ, aut Græcâ, aut Latinâ: id quod Bellarminus ad tempora Lutheri toto orbe terrarum factum eruditè probat; Hosius quoque Cardinalis, & Ledesma, alijsque demonstrarunt, lib. 2. de Verbo Dei, c. 15. Ut jam insolentissima sit insania, disputare an faciendum sit, quod uni versa observat Ecclesia, teste Augustino. Hinc idem August. lib. de doctrina Christi, c. 11. docet: ad intelligentiam Scripturarum necessariam esse Hebræam, Græcam, & Latinam linguam, easque satis esse constat.

Alterum est: An populo permittenda sit S. Scripturæ lectio, & an necessaria sit ad salutem? primum cautè faciendum monet Tridentinum, maxime

maximè ob versiones Bibliorum in vulgares linguas, quæ corruptæ sunt hoc hæresis sæculo. Itaque licet per se sit utilis lectio Scripturæ ex vulgari lingua, per accidens tamen noxia esse potest: quando, ut Hilarius scribit lib. de Synod. ex Scripturâ non intellectâ nata sunt omnes hæreses: ut sanè hoc sæculo factum, valetque nunc illa Hieronymi querela, Epist. ad Paulinum: *Quod medicorum est, promittunt medici, tractant fabrilis fabri, sola Scripturarum ars est, quam passim sibi omnes vendicant: Hanc garrula anus, hanc delirus senex, hanc sophista verbosus, hanc universi præsumunt, lacerant, docent antequam discant. Terentium Maurum Poetam sine magistro attingere non audeas, & de Scripturis sine præceptore audeas ferre sententiam.* Ut multis etiam contendit August. Lib. de util. cred. c. 7. Hinc Basilius coquo ex Ariana secta, se ad disputationem offerenti respondit: *Tuum est de pulmentis cogitare, non dogmata fidei decoquere.* Experimento hoc didicit ipse Lutherus vester, ex illa hæresum nata multitudo, ut dicere necesse habuerit: *Scripturam esse librum hæreticorum.* Obtrusistis populo jam ab integro sæculo, cum novo plausu, lectionem sacræ Scripturæ: at quo fructu? an ideò apud vos homines magis pij, & sancti, quam apud Catholicos? Imò quot sectæ & hæreses, ex quo Lutherum fingitis biblia ex latebris produxisse? Ante Lutherum per universam Germaniam una religio erat, cum Episcopi, & legitimi Pastores regerent & docerent Ecclesiam. Ideò Carolus M. Episcopis, Pastoribus & Sacerdotibus sacram scripturam legendam toties præscribit, plebi nusquam. *Ipsè dedit . . . Pastores & doctores.* Eph. 4. *Qui vos audit, me audit.* Et: *qui legit, intelligat.* Adeòque Isaias dixit: *Nisi credideritis, non intelligetis.* Quantus etiam tu Licentiatus Theologiæ haberi vis, (cum hæreticus sis) non intelligis Scripturam: nam si intelligeres, hæreticus non esses. Quid nunc de ipsa plebe tua dicam? *Sicut populus, sic Sacerdos;* imò nec Sacerdos quidem es, qui te tamen Superintendentem loco Episcopi ferre audeas. Ergone Catholici absolutè prohibent lectionem scripturæ? minimè sanè. Quorsum enim Germanici idiomatis versio ante Lutherum? Quorsum deinde vulgata versio Diettenbergij, quorsum Ulenbergij, omnium manibus apud nos teritur? Quorsum Archiepiscopus Moguntinus, Biblia Germanicè recens versa, & typis novis expressa vulgavit? Commenta & fraudes vestræ sunt, quibus hæc populo persuadetis. Biblia vestra, sicut omnium hæreticorum meritò interdicun-

terdicuntur, quæ nec Canonem verum, nec versionem sinceram, nec sanum sensum habent, sed multis glossis vitiatum, ex quibus hæresis vestra virus instillatur incautis.

Ac ne meo iudicio hæc referri existimes: lege quæ Layntan solertissimus sacrorum Canonum Doctor, Lib. 2. Tractat. 1. c. 25. hæc super re scribat, asserendo nulli in Germania Laico lectionem Bibliorum veritam esse, solùmque ab Episcopis versionem hæreticorum, & noxiorum librorum prohiberi. Quin Serrarius in Proleg. Bibliorum: tantum, inquit, abesse, quò minus puniantur apud Catholicos, ut laudandi etiam sint, qui versionem Eckij & Diettenbergij legunt. Et quis unquam Episcopus in Germania inhibuit lectionem Bibliorum probatæ versionis? perstringis tu quidem *Ferdinandum* Episcopum nostrum Paderbornensem non obscure, tanquam Bibliorum lectione inhibuerit suis subditis: sed vide quâ injuriâ id facias Pseudoepiscopo, contra verum Episcopum tuum. Erat in Delbruggensi, ac vicino vobis loco, subornatus impostor quidam rusticanus, qui incautam plebem collectis cætibus perversè docebat, erroresque tuos spargebat, prælectione corruptorum Bibliorum, & librorum tuorum: fraude per Parochum detectâ, delatâque, *Episcopus* libros illi subtraxit, & docendi munus inhibuit, quòd nec *missus* ad docendum, nec ullâ scientiâ præditus esset. Fecit *Episcopus*, quod vigilantissimi *Pastoris* erat: tu fecisti, quod lupi est. Quæ nunc causa traducendi *Episcopum*? criminandique, tanquam lectio Bibliorum Catholicis inibeatur ab Episcopis? Legunt Cives Paderbornenses, & omnes diœcesis incolæ, tam liberè Biblia apud nos, quàm apud vos Lutheranos & Calvinistas: sed quæ versionis probatæ tantummodò sunt, & ab hæresi incorrupta. Quod cum per Belgium & totam Germaniam fieri videatis, quâ mentiendi impudentiâ scribitis, & declamatis apud plebem, Catholicis prohiberi lectionem Bibliorum? quod mendacium tam insolens nobis occurrit, quàm cum dicitis, à Catholicis per idololatram coli Imagines, vetari apud nos matrimonia, Leges humanas pro Divinis, ac supra Divinas haberi: Pontificem venerari nos, ut Deum: & quæ hujusmodi ex officina prodeunt calumniarum vestrarum, longè secius quàm prudentes etiam viri persuaderi sibi patiuntur. Fulcra hæc sunt hæresis vestra, quibus apud plebem sustentatur. Hinc & videas apostatas nostros, qui ad vos transeunt, nō aliâ magis fraude populi gratiam & plau-

& plausum captare, quàm hac calumniandi fallaciâ: Nam si capita fidei, ut in se sunt, & à Catholicis creduntur, sincerè populo exponeretis, pauci apud vos Lutherani manerent. Hæc interim causa, cur tam multi, magnique inter vos viri, ac celebres etiam populi doctores, cognitâ veritate ab Ecclesia vestra ad Catholicam transeant, & reflexò calamo, styloque hæreses vestras oppugnent, quos inter Volusius, Frommius, alijque viri, doctrinâ, & libris editis clari: quos ob id Nifanius etiam tanquam elumbis canis allatrat.

Sed nunc redi mecum ad propositionem hujus controversiæ, quam ex verbo Dei *Principium Fidei* Lutheranæ inscribis, & vide, quàm inane & falsum hoc *Principium* proponas tuis, quod hoc syllogismo cognoscas:

Apud quos non est verum & sincerum verbum Dei, apud illos non potest esse verum & sincerum fidei principium;

Atqui apud Lutheranos non est verum & sincerum verbum Dei:

Ergò nec verum & sincerum fidei principium.

Major est Nifanij, minor probatur: quia verbum Dei aliud est *Traditum*, aliud *Scriptum*; neutrum apud Lutheranos est verum aut sincerum: Ergò. Non *Traditum*; quod abjicitis, eaque simul, quæ vera Christi Ecclesia ex verbo tradito credit. Non *Scriptum*: quia Scriptura divina consistit in vero Canone, incorrupta versione, & vero sinceroque sensu. Nihil horum trium est integrum apud Lutheranos: Ergo nec verum & sincerum verbum Dei *Scriptum*. Uti hæc planius demonstrarunt cum Bellarmino innumeri Scriptores Catholici: Et supervacaneum hoc loco repetere, quæ vel ex allatis hîc suprâ satis æstimari possunt. Interim vos Lutherani nihil magis apud populum declamatis, jactatis, & crepatis, quàm *Verbum Dei & Scripturam*. Hoc idem faciunt Calvinistæ, Zwingliani, Anabaptistæ, Puritani, Arminiani, Gomaristæ, & omnes horum temporum sectarij: ex quibus tamen novum illud Evangelium, nil aliud habet, quàm confusionem Religionis, mantellum fallaciæ, populi ludibrium, & seminarium hæreseôn, seu, ut verbo dicam, *magisterium & mysteriû iniquitatis*. Imò si tantus es Doctor, omisâ hîc causâ cum Catholicis, ostende vel uno argumento, *Canonem, versionem & sensum* S. Scripturæ, esse veriore & sinceriore apud vos Lutheranos, quàm Calvinistas, aut quoslibet alios sectarios: quo non & ipsi in vos

ipſos retorto, veſtram Scripturam oppugnent, evertantque. Igitur, quod Patres de priſcis hæreticis queruntur, idem & nos querimur, & quidem cum ſancto Auguſtino, Epistol. 222. ad Conſentium dicimus: *Omnes hæretici qui Scripturas in auctoritate recipiunt, ipſas ſibi videntur ſectari, cum ſuos potiùs ſectentur errores: ac per hoc, nō quod eas contemnant, ſed quod non intelligant, hæretici ſunt.* Rurſus Tractat. 18. in Joannem: *Neque enim aliunde nata ſunt hæreſes, & quadam dogmata per verſitatis illaqueantia animas, & in profundum præcipitantia, niſi dum Scriptura bona, intelliguntur non bene: & quod in eis non bene intelligitur, etiam temerè, & audacter aſſeritur.* Et alibi Quaſt. 69. *Non enim poſſet error oboriri palliatus nomine Chriſtiano, niſi de Scripturis non intelleſtis.* Iterum lib. 7. de Gen. ad lit. c. 9. *Omnes hæretici Scripturas Catholicas legunt, nec ob aliud ſunt hæretici, niſi quod eas non rectè intelligentes, ſuas falſas opiniones contra earum veritatem pertinaciter aſſerunt.* Denique cum eodem S. Patre de bono perfeverant. cap. 1. *Hæretici Scripturas ſic accipiunt, ut ſuo quodam privilegio, imo ſacrilegio, quod volunt, ſumant, quod nolunt reiſciant.* In hunc prorsus modum Vincentius Lerinenſis, S. Auguſtino inter Patres tempore æqualis ſcriptor, nobis hæſce fraudes veſtras in aureo ſuo libello, c. 35. palàm in lucem producens: *Hic fortassis, inquit, aliquis interroget, an & hæretici divina Scriptura testimonijs utantur? utuntur planè, & vehementer quidem: nam viâ eas eos volare per ſingula quæque ſanctæ legis volumina, per Moysen, per Regum libros, per Pſalmos, per Apoſtolos, per Evangelia, per Prophetas. Sive enim apud ſuos, ſive privatim, ſive publicè, ſive in ſermonibus, ſive libris, ſive in convivijs, ſive in plateis, nihil unquam penè de ſuo proferunt, quod non etiam Scriptura verbis adumbrare conentur.* Vides hîc fratrum tuorum ingenium Nifani? Hæretici erant iſti, ſicut audiſti, & tamen purum & putum verbum Dei, ſcilicet, ubique crepabant, Catholicum nomen, veramque Eccleſiam non minus pertinaciter, quàm tui nunc Lutherani, ſibi vendicando.

CAPVT III.

*De regula fidei, quam Lutherani, et ceteri Novatores,
malè ex sola sacra Scriptura obtendunt.*

HIs de *verbo Dei scripto*, & *Tradito* expositis: quæstio superest de *Regula credendi*, quam Lutherani, & omnes horum temporum novatores, in sola Scriptura constituunt, quæ tamen apud illos nulla certa, & infallibilis esse potest, ac non nisi mera impostura: quâ quælibet *secta* suos in erroribus suis retinet, & dementat. Quod verò nullam certam *Regulam* habeant Lutherani, ex qua statui possit, quid necessariò sit credendum:

Id constat I. ex eo, quòd verbum *Traditum*, seu *Traditiones* reijciant, uti facit Lutherus in c. l. ad Gal. & ceteri, de quibus diximus, Lutherani: cum tamen tam multa credi debeant ex verbo *Tradito*, quæ in verbo *Scripto* non inveniuntur. Exempli gratia: I. Credendus est certus *Canon Scripturæ*: utrùmne, videlicet, hi Libri, quos Lutherani è *Canone* abijciunt, *Tobias*, *Judith*, *Ecclesiasticus*, *Sapientia*, *Libri Machabæorum*, *Apocalypsis*, *Epistola Jacobi* & *Judæ*, *Epistola ad Hebræos*, spectent ad *Scripturæ Canonem*? Id ex nullo *verbo Scripto* ostendi potest: aut locum cita. Certè Augustinus non repererat, quando agebat: *Ego Evangelio non crederem, nisi me Catholica Ecclesia commoveret auctoritas*. Quod deinde contra *Epist. Fundament. c. i.* multis deducit. II. Quòd *Scriptura incorrupta* ad nos pervenerit. III. Quis sit verus *Scripturæ sensus*. Hæc enim potissimùm ex *Traditione*, ex Concilijs, & Patribus peti debent. Præterea credendus est certus numerus Sacramentorum, quem aliter Catholici, aliter Lutherani, & Calvinistæ statuunt: Quæ definitio sit Sacramenti, ut ex ea certus numerus statui possit, & propriè dictum Sacramentum ostendi: An infantes accipiant actualem fidem in baptismo? affirmant Lutherani, negant Catholici. An baptizati ab hæreticis

ticis sint rebaptizandi? Quæ quaestio olim multum agitata fuit; Augustinus non aliter hanc expediri posse censuit, quam ex Apostolica Traditione & consuetudine Ecclesiae. Vide illum Lib. 2. de Baptismo. Et Lib. 5. c. 23. An Baptismus unâ mersione, an trinâ conficiendus? An B. Virgo Maria perpetuò manserit virgo? An Spiritus S. à Patre filioque procedat? An dies Dominica servanda? An Symbolum fidei sit Apostolicum? Quæque ejusmodi sunt; quæ non ex *verbo Scripto*, sed *Tradito* creduntur. Quâ superre Bellarm. de Tradit. Becanus in Tractatu de fide, & in Manuali. Suarez disp. 5. de Regulis Fidei. Et lib. Defens. Fid. Cathol. aliq; innumeri Theologi. Hinc & Carolus M. in controversijs fidei appellasse ad Traditionem, suprà ostendimus.

II. Deficit regula fidei apud Lutheranos, eò quòd SS. Patrum, Pastorum, & Doctorum in Ecclesia auctoritatem reiiciant, idque contra ordinem Christi: *Ipse dedit Pastores & Doctores ad consummationem Sanctorum in opus ministerij, in adificationem corporis Christi*: Ephes. 4. *Qui vos audit, me audit*, Luc. 10. Hic enim ordinarius est modus à Christo institutus, ut populum doceat per Pastores, & Doctores; & si Pastores simul errarent, tota Ecclesia erraret in fide. Hinc Concilium Nicænum, uti omnia cætera Oecumenica Concilia in controversijs fidei decidendis provocarunt ad Traditionem, & Patrum doctrinam, quod idem fecit Concilium Tridentinum. Quam & regulam dedit Vincentius Lerinensis c. 3. *Si ab his nullatenus sensibus recedamus, quos Sanctos majores, ac Patres nostros celebrasse manifestum est, vel omnium, vel certè penè omnium Sacerdotum pariter, & Magistrorum definitionem, sententiasq; sectemur*. Hanc regulam toties præscribit S. Augustinus, Lib. 2. contra Julianum, & Lib. 4. contra duas epistolas Pelag. c. 12. Quapropter lib. 18. de Civit. Dei. c. 41. scribit non sine Spiritus S. assistentia potuisse tot Patres semper in unam sententiam simul, & tot fidei dogmata convenire. Quam certus autem Carolus M. ad Patres appelleret, leges in epistola ejus ad Episcopos Hispaniæ, & omnibus Synodicis epistolis, præcipuè Concilij Francofurtensis. Jam verò Lutherus lib. contra Regem Angliæ scribit, non curare se mille Augustinos, mille Cyprianos: quod idem facit Calvinus. Ac tametsi Lutherani in speciem Patrum auctoritatem recipiant, quia tamen in Scriptura unicam regulam fidei ponunt, parum apud illos Patrum auctoritas valere poterit.

Quaestio

Quæstio nunc est an Scriptura Lutheranis certa & sufficiens, & unica regula credendi esse possit. Hoc quidem illi obtendunt, & nihil magis jactitat Nifanius, sed quàm se suosque fallat, ex his planum esse poterit.

I. Quia per hanc regulam non possumus judicare de ipsamet Scripturâ: atque ita ipsa regula nobis incerta manebit; quæ tamen ante omnia debet esse nota, & certa, ut possit applicari tanquam mensura credendorum. Nam ex scriptura constare non potest Canon librorum sacrorum, V. G. hunc librum verè esse Scripturam, non esse supposititium, & confictum ab aliquo: Hanc vel illam sententiam non esse perversam, non esse insertam, denique nihil esse additum, vel detractum, quod ad doctrinæ substantiam spectat. Hoc totum ex Scriptura constare non potest, sed solum ex conjecturis quibusdam humanis, semotâ, ut diximus, Ecclesiæ Traditione & auctoritate, atque ita totum fundamentum fidei Lutheranæ conjecturis innititur.

II. Scripturæ vis non consistit in *sono* verborum, sed in *sensu*, qui est vita & anima scripturæ: *Littera enim occidit, Spiritus autem vivificat.* 2. Cor. 3. Et rectè Hilarius: *De intelligentia est hæresis, non de Scriptura: & sensus, non sermo fit crimen.* lib. 2. de Trinit. Imò Tertull. lib. de resurrect. *Hæreses esse non possent, si non etiam scripturæ malè intelligi possent.* Hinc alia *materialis*, quæ in sono verborum, alia *formalis*, quæ in vero sensu consistit, Scriptura distingui solet. Jam verò mille sunt controversiæ de *sensu* scripturæ, quæ remota *Traditione*, & Patrum expositione non possunt decidi, ut experienciâ constat: Ergo Scriptura sola hic non potest esse certa, & unica regula credendi. Exempli causa: *Hoc est Corpus meum*, quæ verba aliter à Catholicis, aliter à Lutheranis, aliter à Calvinistis intelliguntur. Imò *Claudius de Sainctes* Episcopus Eboracensis supra octoginta hæreses, super his paucis verbis Christi recenset. Idem est de alijs Scripturæ locis, ex sensu controversis, inter Catholicos, Lutheranos, Calvinistas, cæterasque horum temporum sectas. Quocirca Concil. Tridentinum Sess. 4. duas tradit regulas intelligendi Scripturam, *judicium* videlicet, *Ecclesiæ*, quod ubi definitum est, facit fidem infallibilem: deinde *consensum SS. Patrum*.

III. Illa non est idonea credendi regula quæ contrarijs Religionum dogmatibus æquè accommodatur; Atqui Scriptura omnium Re-

A A

ligionum

ligionum contrarijs dogmatibus accommodatur : quòd vel ex eo constat, quòd uti Lutherani dicunt se niti Scripturâ, ita Calvinistæ, ita Zwingliani, ita Puritani, ita Anabaptistæ, ita omnes in Europa sectæ, se scripturâ niti contendunt : & tamen inter se tantum dissident, quantum secta diversa ab alia secta. Nec id mirum, eò quòd singulæ Scripturam non accipiant secundum communem Ecclesiæ intellectum, sed secundum privati spiritus cujusque sensum. Unde tota hæc regula Scripturæ reducitur ad *privatum* cujusque *judicium*. Hoc nimirum illud Hilarij, lib. 3. ad Constantium Imper. *Memento neminem hæretico, um esse qui se non secundum Scripturas predicare ea quæ blasphemant, mentiatur.*

IV. Hæc regula credendi quam sibi Lutherani fabricant ex Scriptura non sufficit : Nam experientiâ constat nullum apud Novatores nostros esse finem, atque exitum controversiarum de gravissimis etiam fidei dogmatibus Dissident enim primò inter se omnes horum temporum sectarij, Lutherani, Calvinistæ, Zwingliani, Anabaptistæ, Confessionistæ in Anglia, Puritani, ac cæteri, qui tamen omnes, se ex Scriptura promittunt reformare Ecclesiam, quam in Papatu per mille annos à fide defecisse clamant. Quæritur ergò, apud quos sit illa regula credendi ex Scriptura, quæ sola ex vero Scripturæ sensu sit infallibilis? Deinde dissident inter se ipsi Lutherani rigidi, & molles, Brentiani, & Saxonici, qui Brentianos 17. errorum reos condemnant. *Vbiquistæ, Anholdini, Luthe-ro-Melanchthonici, Luthe-ro-Osiandrini, Luthe-ro-Flacciani*, aliæque Lutheri sectæ. Dissident inter se Calvinistæ, divisi que in *Gomorrhistas*, & *Arminianos*. Dissident in Anglia *Confessionistæ, Puritani, Presbyteriani*, & centum istic sectæ. Dissident inter se Anabaptistæ tot sectis, quot regionibus & urbibus divisi. Quâ Scripturæ regulâ hos in concordiam, & veram tandem religionem compones? qui tamen omnes ad scripturam provocant. Nunquid hic illud Tertulliani lib. de præscriptionibus valeat? *Prinſquam veniatur ad certamen Scripturarum, ſtabiliendum eſt, cujus ſint Scripturæ : à quo, & per quos, & quando, & quibus ſit tradita diſciplinis, quâ ſunt Chriſtiani : ubi enim apparuerit eſſe veritatem fidei, & diſciplinam Chriſtianam, illic & veritas erit Scripturarum, expoſitionum, & omnium Traditionum Chriſtianarum.*

Vtrumne igitur Scriptura non est regula fidei? Imò verò, idque de fide esse dicimus cum Tridentino, Sess. 4. & SS. Patribus. Inde Ca-
nonica

nonica Scriptura dicuntur, ut & S. August. lib. 2. contra Crescent. c. 32. Et lib. II. contra Faustum, c. 5. exponit: ideoque *Canonica est dicta, quia est regula, quâ nostra infirmitas gubernatur*. Et ratio est: quia nulla est certior regula, quàm divina auctoritas, ut multis docet Suarez, Disp. 5. de reg. fid. sect. 3. sed non sola, nec sufficiens ad omnes controversias fidei. Quocirca addenda *Traditio & consensus Patrum*, inter fidei regulas, ut Tridentinum cum cæteris Concilijs statuit. Deinde præter has regulas mortuas, necessaria est in Ecclesia regula fidei animata, quæ sensibili modo possit infallibiliter res fidei proponere, & decidere, veramque doctrinam discernere à falsa, in qua regula omnium controversiarum cum hæreticis cardo versatur, ut sapienter Suarez docet, sect. 5. & cum eo omnes qui de Judice controversiarum scripserunt Theologi. Atque hæc assertio de fide est: Tum quia in veteri testamento hæc regula viva, & hoc iudicium à Deo institutum fuit ad controversias fidei decidendas Deut. 17. *Si difficile & ambiguum apud te iudicium esse perspexeris, Venies ad Sacerdotes Levitici generis, & ad iudicem qui fuerit illo tempore: quaeresque ab eis, qui indicabunt tibi iudicij veritatem.* Vnde Malachiæ 2. *Labia Sacerdotis custodient scientiam, & Legem requirent de ore ejus.* Et cui verisimile videri potest, Christum reliquisse Ecclesiam suam, sine hoc providentiæ suæ beneficio, & ordinatione, quam tot hæresibus concutiendam prævidit, & prædixit per se, & Apostolos suos.

Tum quòd in primo Apostolorum Concilio, cum inter fideles orta esset controversia de Legalibus, ita conventum, decisumque, ut dixerint Apostoli, Act. 15. *Visum est Spiritui sancto & nobis.* Qui deinde modus, & regula decidendi controversias fidei contra hæreses obortas in Concilio Nicæno, & omnibus deinde Concilijs Oecumenicis, & Nationalibus, cæterisque est observatus. Quòd Episcopi, ac Patres non aliam viam, nec regulam certiore à Christo relictam agnoscerent, nunquam verò dissidentes ad privatum iudicium ex Scriptura remittendo, quod hæretici nostri hîc unice agunt, ut omnia in Ecclesia confundant, & libertatem hæresum introducant.

Tum quia Scriptura in multis est obscura & difficilis intellectu, ac de ipsius etiam auctoritate ambigitur, an canonica sit, ut hanc controversiam ipsi Novatores fecerent, tot Libros, & Canones eradendo. Ejusmodi difficultates circa traditiones occurrere possent: igitur neces-

saria est *regula viva*, quæ in his ac similibus infallibilis sit iudex : Non potest autem privata persona ejusmodi iudex esse, cum infallibili iudicio, sed publica sit oportet persona, & regula à Deo instituta, quales Pontifex, & Episcopi sunt in Concilio plenario, qui universalem Ecclesiam repræsentant ; cui juxta tot promissiones Christi assistentia Spiritus sancti, ne errare possit in fide, promissa, & præstò est.

Accedit quod Scriptura se habeat per analogiam ut lex scripta Juris Civilis, aut Canonice ; & sicut lex scripta norma tantum est & regula muta, secundum quam iudex in decidendis controversijs procedit, ac vivâ voce decidit : Ita Scriptura non est iudex, sed norma, quam iudex sequitur ; & sicut lex ipsa controversias, quæ de ipsius legis sensu moventur, non decidit, ut partes litigantes intelligant, utri causa adjudicata sit, cum id iudex facere debeat vivæ vocis, & sententiæ pronuntiato : Ita Scriptura non judicat inter partes litigantes, sed id ab aliquo iudice fieri necesse est : Neque hæc res probatione indiget, cum experientia sit evidens : enimverò Lutherani, Calvinistæ, Zwingliani, Puritani, Anabaptistæ, & omnes per Europam sectarij ad Scripturam, ut iudicem controversiarum appellant, & jam à centum annis ad hunc iudicem appellarunt : neque tamen inter ipsas litigantium partes adhuc constat, apud quam ex his omnibus sectis sit veritas, & justitiæ causa. Imò ipsi Lutherani inter se divisi, & Calvinistæ inter se divisi, & Anabaptistæ inter se divisi, litigant inter se, apud quam partem sit doctrinæ Apostolicæ veritas : & nulla adhuc concordia, quia nulla adhuc scripturæ inter ipsos decisio. Ita ad extremum diem iudicij litigabunt ex scriptura : & quo longius litigando procedunt, eò longius inter se discordes & discepti in sectas abeunt. Nimirum *verbo* solam scripturam iudicem faciunt, & *re ipsa* nullum iudicem agnoscunt : quando quisque propriam interpretationem, & privatum spiritum sibi iudicem relinqui vult. Quid futurum, si Lutherani, Calvinistæ, Zwingliani, Anabaptistæ in Germania ; Trinitarij in Ungaria, & Transylvania ; Confessionistæ, & Puritani, Independentes & centum in Anglia sectæ, in unum Concilium universale convenirent, & Scripturam sacram in medio collocarent, tanquam iudicem in throno suo, quale chaos sententiarum & hæresin videres ! sperandumne ex omnibus illis sectis posse unam aliquam sinceriores conflari, quæ veritatis pollicitationem præ alijs obtendere posset. Citiùs mundus in antiquum chaos resolyetur, quàm id chaos in unam fidem componatur.

Jam verò in Ecclesia Catholica, quia hæc *animata regula* & hic *Judex* controversiarum recipitur, ideo in una confessione fidei per totum orbem Christianum inter tam diversas nationes ab ipso Apostolorum ævo, adhuc diem concordia & consensio: Non aliunde, quia ab uno Spiritu regitur, & omnes unam auctoritatem in Concilijs Oecumenicis agnoscunt, à qua statuatur, quid ex fidei controversijs credendum sit, sine qua, ut rectè Suarez inquit, impossibile esset Ecclesiam in una fide conservari, qualem Christus in ea esse voluit. Hoc nimirum illud Cypriani, Epist. 69. *Inde schismata & hereses oriuntur, quod Episcopus qui unus est, & Ecclesie præest, superbâ contentione contemnitur.* Seu ut alibi: *Quia unus non cogitatur Episcopus, qui vice Christi sit judex.* Ita Hieronymus contra Luciferianos: *Si non sit in Ecclesia una eminens potestas, tot futura sunt schismata, quot sacerdotes.* Ita cæteri Patres. Et ratio est: Si Ecclesia in Concilijs Oecumenicis, in quibus agitur de dogmatibus ad salutem necessarijs, destituatur à Spiritu sancto, quæ erit providentia divina pro Ecclesia, quæ promissionum Christi veritas? quæ fiducia & certitudo? quis omnium controversiarum exitus? nisi, ut S. Augustinus dixit, lib. 32. contra Faust. c. 39. *Suus unicuique animus auctor sit, quid in unaquaque re prober aut improbet.* Scribit Lutherus in assertionibus: *Rem insanam esse quod Concilia velint constituere quid credendum sit.* Contra Augustinus Ep. 162. & 118. *Insolentissima insania est, disputare an faciendum sit, quod universa observat Ecclesia, aut quod in Concilijs plenarijs decretum est.* Quare S. Gregorius lib. 1. c. 2. *Quatuor prima Concilia Generalia, tanquam quatuor Evangelia recipienda esse docuit.* Ita & Carolus M. cum Hadriano Pontifice contra Elipandi hæresim ad Concilium appellavit, quod judicium Patres immutabile & ultimum appellant, à quo non detur provocatio.

At inquiet quispiam: si ab hac *Regula animata* omnia pendent, ergo cæteræ regulæ, quæ in *Scriptura*, *Traditione* & *consensu Patrum* statuuntur, supervacaneæ erunt. Ad quid enim regulæ mortuæ, ubi vivum oraculum præstò est? At non ita se habet: Nam *regula viva* non excludit necessitatem aliarum, quòd hæc *regula viva* non doceat Ecclesiam per novas, & privatas revelationes; ideo indiget *Scripturâ*, *Traditione*, & *consensu Patrum* ad docendum. Quapropter Pontifices, & Concilia in declarando fidei dogmate, secundum hæc regulas procedunt: ita igitur

tur mutuò hæ regulæ se juvant, habentque se, ut excedens, & excessum: facitque hæc regula viva, ut quod in Scriptura est certum, *quo ad se*, id per declarationem Ecclesiæ reddatur certum atque evidens *quo ad nos*. Hæc paucis de proposita controversia, de qua multis Bellarminus, Suarez, Becanus, Valentia, Stapletonus, alijque Theologi ac Scriptores, Nondum repertus ex novatoribus, qui immotum hoc fundamentum concuteret, & si vel unicum hoc *religionis principium*, in quo omnis cardo controversiarum vertatur, caperent, admitterentque adversarij, brevi omnes lites conquiescerent, redirentque omnes in concordiam cum Catholica Ecclesia, & ad gremium Matris suæ, ex quo primi errorum magistri per tot dissidia religionis, & cruenta bella exierunt.

DE LIBRIS CAROLINIS.

Magno passim novatores plausu Carolinos, ut vocant, libros producunt, quòd in ijs reperisse se jactitent, quæ Lutheranam doctrinam ex Caroli ævo, & Caroli sensu comprobent. Hos inter Nifanius cum antiquis, ut solet, & putridis, totiesque rejectis mercibus, prodit in forum suum scrutarium. Tres potissimum de hisce IV. Libris, qui contra cultum imaginum, tempore Caroli M. conscripti circumferuntur, sunt sententiæ. Prima quorundam Catholicorum, qui opinati sunt, eos omninò post tempora Lutheri conscriptos esse, quorum opinatio passim rejicitur: Tum quòd ex priscis scriptoribus sint, qui eos viderint: Quin Steuchus Bibliothecarius refert, eos adhuc asservari in Bibliotheca Romana: tum quòd Hadrianus Pontifex eos refutarit, ut constat ex ejus epistola ad Carolum M. Denique quod Hincmarus Archiepiscopus Rhemenfis à se lectos fateatur. Interim magna suspicio eos ab hæreticis nostris esse corruptos. Certè inscriptio Caroli M. non est, sed vel Goldasti Calvinistæ, aut aliorum Novatorum manus accessit. Altera sententia est Novatorum nostrorum, qui eos libros Carolo M. adscribunt, quæ falsa prorsus est, ut jam ostendemus. Tertia demum ac vera Catholicorum sententia est, asserentium hosce libros esse hæreticorum eorum, qui tempore Caroli M. cultum imaginum impugnarunt. Quocirca Carolini non sunt libri, sed pseudo-Carolini, ab hæreticis nostri sæculi Carolo M. falsò attributi.

Res

Res ita se habet : sub id tempus, quo Concilium Francofurtense agebatur ab Episcopis Gallia, & Germania, praesente Carolo M. adversus Elipandum Hæresiarcham, oblatis sunt Carolo M. vel occultè, vel palàm, libri adversus cultum imaginum cum primis conscripti, auctore incerto: quia ut Baronius & alij censent, varij eorum librorum fuere auctores hæresi infecti, credunturque fuisse discipuli Sereni Episcopi Massiliensis, à quo cultus imaginum oppugnari cœpit, tempore Gregorij M. ad quem propterea extat præclara illa Gregorij M. epistola, l. 7: epist. 9. cultum imaginum defendentis. Libros hosce in fasciculum colligatos, ob errores, suspectasque hæreses Carolus M. per Engelbertum Abbatem, Romam ad Hadrianum Pontificem misit, quemadmodum Carolus M. solitus in omnibus fidei controversijs consulere Apostolicam sedem. Pontifex acceptis libris Carolo respondit, & ex professo libros illos confutavit, interque cætera exclamat: *O insania fremenium contra fidem, & Christianam religionem! ut asserant non colere aut venerari imagines, in quibus figura sunt Salvatoris, ejus Genitricis, vel Sanctorum, quorum virtute subsistit orbis, atque potitur humanum genus salute.* Ex quibus verbis Baronius rectè conficit, Carolum non esse auctorem, quando Pontifex spicula dirigit in auctores, & hæreticos eorum librorum. Deinde scribit Pontifex: *In hoc Capitulo, qui hæc scripserunt, criminari moliuntur, & contradicere veritati nituntur.* Nec de his dubitari potest, quando hæc Hadriani Pontificis responsio, & confutatio extat in Tomis Conciliorum, passimque in manibus versatur. Accedit Ivo, qui multa ex hoc libro nomine Hadriani in quartam sui partem decreti transtulit. Qua super re multis Alanus, Bellarminus, lib. 2. de Concilijs c. 8. & lib. 2. de Imaginibus, c. 15. Baronius ad annum Christi 794. Sirmondus in notis ad Concilium Francofurtense Tom. 20. Conciliorum Regionum, Gretzerus lib. contra Misenum & Goldastum, Binius, Surius, alijque. Nec alio nomine hi libri Carolini dicti sunt, quàm quòd Carolus miserit ad Hadrianum Pontificem, & Pontifex responsum suum remiserit ad Carolum. Capitularia verò Hadrianus nominat, quod libri illi in diversas contradictiones auctorum, & partes divisi essent, nec cohererent inter se, uti etiam scabro & hiulco stylo sunt exarati. Sanè si Caroli M. sunt libri, quare nihil ex ijs Ansegisus, nihil Benedictus Levita, inter Capitularia Caroli M. retulit, nihil Amersbachius inter constitutiones

tiones Caroli, aut alius inter Caroli M. monumenta numeravit. Id primum Novatores nostri, cum Goldasto Calviniano fallacissimo scriptore, commentifunt.

II. Non fuisse Caroli Magni libros, evidens est ex eo, quod Hadrianus Pontifex testetur, nihil in ijs libris esse Caroli Magni, præter ultimum Capitulum, quo Carolus Magnus suam prorsus contrariam sententiam, judiciumq; subjunxit ad Hadrianum, hoc ille tanquam aurum à scoria hæreticorum distinxit: Ita enim ex rescripto Hadriani introducitur Carolus, cap. 25. *Ultimum Capitulum est, ut sciat Dominus Apostolicus, & Pater noster, & cuncta simul Romana Ecclesia, ut secundum quod continetur in epistola beatissimi Gregorij, quam ad Serenum Massiliensem Episcopum direxit. Permittimus imagines Sanctorum, quicumque eas formare voluerint, tam in Ecclesia, quam extra Ecclesiam, propter amorem Dei, & Sanctorum ejus, adorare verò eas nequaquam cogimus, qui noluerint: Frangere vel destruere eas, etiam si quis voluerit, non permittimus, & quia sensum sanctissimi Gregorij sequi in hac epistola universalem Catholicam Ecclesiam Deo placitam, indubitanter & libere profiteamur.* Hoc Caroli judicium libris adscriptum, fuit dilaudatum ab Hadriano Pontifice in hæc verba: *Hoc sacrum & venerandum Capitulum, multum distat à totis supradictis Capitulis, & idcirco jam agnovimus vestra à Deo servata, Orthodoxæq; Regalis excellentia esse proprium, in eo, ubi recte fidei plena, penitus confessa est sensum sanctissimum Gregorij sequi.*

III. Libri illi Caroli non sunt, quia multis erroribus respersi sunt. Nam I. auctor Constantinopolim urbem ponit in Bithinia, quæ in Thracia est. II. Afferit Conciliū pro cultu Imaginū Constantinopoli celebratum, quod Nicæa est habitū. III. Affingit Nicænæ Synodo quod sanxerit Eucharistiā esse figuram corporis Christi, quæ iconomachorum istic damnata propositio fuit, ut in libro tertio referemus. Multa præterea hujusmodi absurda reperias in libris illis, de quibus Sirmondus in notis ad IV. Hadriani epistolā, ad Carol. M. scriptam. Vide etiā Bellarm. & alios.

IV. Licet hi libri tempore Caroli M. conscripti fuerint, nullum tamen certum auctoris nomen ab origine sua præferunt: Nec alia hujus rei causa est, quàm quod Carolo M. ab hæreticis obruti fuerint, quos nominis puduit, si quā fraude simul hæreses suas obtrudere possent. At postquam nostrā ætate, cum hæresi simulante quadraginta annos, rursus ex foricū antris producti in lucem operā Goldasti Calvinista,

nistæ, ex bibliotheca ut censent Heidelbergensi, nova illis præfatio at-
texta est ab auctore, qui se *Eli Philii* appellat: Enimverò si Caroli M. li-
ber, quid hæc ridicula, & insulla nomina, in quibus sibi mirificè placet
Nifanius, tanquam *filius hominis* libros hosce scripserit: quanquam nec à
vobis quidem proditum sit, auctorne sit *Eli Philii*, pseudolibrorum an
præfationis tantum: ad quem nos, tanquam ad Rabbinum aliquem re-
mittitis.

V. Ipsi discrepantes librorum tituli & inscriptiones, quas præfixi-
tis, satis fallacias vestras patè faciunt: Nam quæ ex Bibliotheca Tillij af-
fertur inscriptio, sic habet: *Caroli M. Regis Francorum, & Longobardo-
rum, & Patricij Romanorum; filij, & defensoris sanctæ Ecclesiæ Dei, Capi-
tulare, de non adorandis Imaginibus, contra Constantini VII. Imper. & Hi-
renæ matris decretum & Synodum Nicenam II. pseudo-Synodum Oecumeni-
cam, seu universalem, compositum & publicatum in Concilio Francofur-
tensi & Hadriano Papæ missum. Anno Domini DCCXCIV.* Quæ inscriptio
falsissima, & conficta est à Calvinistis in Gallia, quantumvis obtenda-
tur ex Bibliotheca Tillij Episcopi Meldensis producta. Tum quòd
Carolus M. nunquam Synodum VII. Nicenam habuerit pro pseudo-
Synodo: tum quòd cultum Imaginum secundum decreta Synodi hujus
nunquam improbavit, sed comprobavit: tum quod Hadriano Pontifici
conjunctissimus vixerit, eumque ut oraculum sedis Apostolicæ consu-
luerit, audieritque in omnibus: Hadrianus verò Papa & Synodum illam,
& cultum Imaginum religiosissimè defendat, uti vel ex epistola illius ad
Carolus M. planum est, tum vel maximè ex actis hujus Synodi Nicenæ
II, quæ nihil aliud actum est, tam à Pontifice Romano, quam ab Impera-
tore Constantino, & Irene matre: quàm ut iconoclastarum hæresis da-
mnaretur: quòd is, qui acta ejus Concilij legerit, nisi impudentissimus
sit, & mortalium fallacissimus, negare non poterit.

Alter verò titulus, seu inscriptio pseudo-Carolinorum librorum
sic habet: *In nomine Domini & Salvatoris nostri IESU CHRISTI, inci-
pit opus Illustrissimi, & excellentissimi, seu spectabilis viri Caroli nutu Dei
Regis Francorum, Gallias, Germaniam, Italiamque, sive harum finitimas
provincias, Domino opitulante regentis, quæ in partibus Græciæ pro ado-
randis imaginibus, stolidè sive arroganter gesta est.* Hæc inscriptio non
Caroli M. nec Synodi Francofurtensis, sed Goldasti est fallacissimi Cal-
vinistæ, aut alterius hæretici, postquam libri hi ex Bibliotheca Heidel-

B B

bergensi

bergenſi ſunt eruti, & ab iſdem hæreticis corrupti, datique in lucem. Et quis ex ipſa inſcriptione hæreticum ſpiritum, & fraudes non agnoſcit? Aut quis ſanæ mentis homo ſibi perſuadebit, à Carolo M. Synodum Nicænā appellari, ſtolidè, & arroganter contra uſum SS. Imaginum eſſe habitam? Aliter longè Carolus de cultu Imaginum ſacrarum ſenſit, ut vel ex uno ejus teſtimonio paulò ante relato evidens eſt. Jam verò ſi Carolini ſunt libri, utra inſcriptio eſt Caroli, prima an ſecunda? ſi prima, quid facit ſecunda? ſi ſecunda, quid facit prima? Verbo, utraque vel ex hoc ipſo conficta, & falſa convincitur. Ecce quibus fraudibus vobis opus eſt ad incruſtandas veteres hæreſes, ut eas populo ruriſus novas obtrudatis. Habetis ex *Caroli M.* ævo, tot Episcoporum *Synodos*, tot *Caroli M. conſtitutiones*, tot ſanctorum Episcoporum, & clarorum virorum ſcripta: Quid neceſſe eſt ad obſcuros, & projectos priſcorum hæreticorum libros nos remittere, qui tot ſæculis, ex quo damnati ſunt, hæſere in tenebris? Quis veterum ſcriptorum de his nugis veſtris, de inſcriptione, præfatione, auctore *Eli Philii*, & auctoritate iſtorum librorum meminit? aut quis teſtimonia ex his unquam libris, ante veſtras hæreſes produxit? Cæterum quæ Goldaſtus hic attulit, ut Alcuino adſcribat hoſce libros, ea à Gretſero exploſa ſunt, in gemina replica, nec aliud quàm riſum merentur. Præterquam quod ſtylus librorum *pſeudo-Carolinorum* tam diverſus ſit ab *Alcuino*, quàm Apulei à Tullio, aut Apulei aſinus ab equo. Si modò utrumque auctorem aliquando legerit, aut viderit Niſanius. Prodit tamen ille nobis cum ſuo Caſſandro, eò quòd iſ hoſce libros repererit Romæ in Bibliotheca Vaticana, & *Alcuino* Caroli M. præceptori adſcribat. Fecerit hoc Caſſander, nec ultra ejus teſtimonium accipimus, quàm ſomnium. Quo veteri ejus ſæculi auctore id probat? quo argumento? proſus nullo. Ut tam falſò hi libri adſcribantur *Alcuino*, quàm *Carolo*, quorum una ſemper in Catholica fide, & cultu Imaginum pro Nicænâ Synodo deſenſio fuit. Magnis interim laudibus Caſſandrum attollis, virum ſcilicet, qui à Cæſaribus ſit conſultus. Scio, magnus aliquamdiu in ore hominum Caſſander, compoſitionem religionis pollicitus inter Catholicos, & Lutheranos, tanquam Dictator aliquis, ut eluderet omnes, cum nec ipſe ſincerè Catholicus, nec Lutheranus, nec Calviniſta eſſet. Celebres quidem eâ tempeſtate triumviri *Eraſmus*, *Caſſander*, *Vvicelius*: ſed *amphibij*, *ambigui*, & inter ſidera errantia recenſiti, qui nulli certæ religioni ſe addixere: *Spiritus S. poſuit Episcopos*

regere

regere Ecclesiam Dei, non illos profanos, philologos, & criticos homines. Horum deliramenta, vestrae fidei sint dogmata.

Demum si Carolinis hisce libris stare placeat, oportet ut & cetera etiam recipiatis: Nam in his libris aperte docetur supremum iudicium in controversijs fidei pertinere ad Romanum Pontificem, eumque non à Concilijs, sed à Deo ipso habere primatum. Exorcismum adhibendum Baptismo: templa certo ritu dedicanda esse: orandum pro defunctis: Sanctos invocandos: Reliquias venerandas: chrismatis, aquæ, salisque benedicti usum retinendum in Ecclesia: Eucharistiam esse verum corpus Christi: Christum in Eucharistia esse adorandum, & tanquam verum & proprium Sacrificium esse offerendum. Quæ sanè Catholicæ fidei, non Lutheranae, aut Calvinianæ sunt dogmata: Nam etsi cultum Imaginum auctores pseudo-Carolinorum librorum improbant, non tamen idcirco cultum Sanctorum, ceteraque Catholicæ fidei dogmata rejecerunt. Tanto nunc vestra hæresis deterior, quæ hæc omnia evertit. Ah miseri, cæci quæ vos, quibus ab exoletis & scabiosis hæreticis, fidei vestrae dogmata emendicare necesse est!

Postremò Nifanius nobis Sirmondum opponit, quod is scribat, hosce quatuor libros adversus cultum Imaginum negari non posse, qui epistolam Hadriani ad Carolum M. de hisce libris admittunt. Ita sanè est, neque nos negamus illos libros, sed negamus Caroli esse: Verum quod Sirmondi viri nostro sæculo doctissimi, & celeberrimi de hisce libris sit iudicium, & quæ Hadriani Pontificis adversus hosce sit refutatio ad Carolum rescripta, Nifanius callidè suppressit, ut pro ingenio suo fraudem, suamque incauto lectori faciat. Igitur Sirmondus de utroque in hæc verba: Hadriani Pontificis epistolam ad Carolum M. integram, ex Gallia ad Gregorium XIII. missam hic exhibemus. *Refutantur in ea quatuor libri, quos discipuli Sereni Massiliensis, primi Galliarum iconomachi, pro impugnandis Imaginibus adversus Nicanam Synodum tempore Concilij Francofurtensis conscripserant, & Carolo Regi Francorum obtulerant, quibusq; per mendacium & calumniam attribuunt Nicænis Patribus: Primo, quod Eucharistia sit imago corporis Christi: Secundo quod Synodus pro Imaginum cultu celebrata ab Hadriano Pontifice non fuerit approbata: Tertiò quod in eodem fuerit definitum, Imagines cultu latria esse colendas, & adorandas: Quarto textum Concilij Nicæni falso allegantes asseruerunt, Constantinum Cypri Episcopum, in eodem Concilio Nicæno ana-*

ihema dixisse ijs, qui non adorant Imagines ea adoratione, quâ sanctissima Trinitas adoratur. Hosce quatuor libros, quos Carolinos appellant, quosque per capita distinctos, Hadrianus Papa Capitulare nominat, quibus iconomachia pro viribus defenditur, omnisque cultus Imaginum damnatur, sub nomine Caroli M. quidam impostor Eliphili suo, & typographi nomine suppresso, anno Domini 1545. in lucem emisit. Apud hereticos nostri temporis maxima eorum est auctoritas, utpote quod cultum Imaginum impugnent, ut maiorem auctoritatem illis concilient, à Carolo M. compositos fuisse magnâ cum injuriâ Regis Christianissimi comminiscuntur. Nam si Epistolam Hadriani perlegas, reperies in ea hosce libros non ab uno aliquo auctore, sed consarcinatos fuisse à pluribus Sereni Massiliensis discipulis, quorum alij alia Nicæna Synodi Capitula sine ordine impugnarant, atq; ea qua in unum congesserant, unoq; fasciculo alligaverant postea Carolo Regi obtulerunt, qui dum eos accepisset, per Angilbertum ministrum sua Capella, Pontifici examinandos transmisit: Quod sanè Rex Carolus non fecisset, si ad impugnandam Synodum Nicænam eos ipse conscripisset. Hæc Jacobus Sirmundus tom. 18. Concil. General. ad epist. Hadriani Carolo transmissam, ex quibus prudens lector facile æstimet, quid de his pseudo-Carolinis libris, & quid de inani Novatorum triumpho sentiendum sit. Quod si quis deinde ipsam Hadriani epistolam in formam refutantis libri conscriptam pervolverit, quæ Concilio Nicæno tom. 18. Concil. General. subnexa est, intelligetis, quàm Apostolico spiritu, & plenâ veritatis voce pseudo-Carolini libri confutati sint, ex quibus nihil Caroli, præter unum Capitulum, de quo supra relatam est, agnoscit Hadrianus, qua in re Carolus M. qui tota mentis intentione, & cordis alacritate proficitur, se Apostolicæ fedi in hære, toti se Pontificis doctrinæ iudicioq; permittit. Hæc paucis hic de libris Carolinis: quando adversarius, ceteriq; heterodoxi, multa suæ hæresis dogmata in ijs fundat, tanquâ ex cælo sibi submissi sint, quos olim Caroli M. tempore iconomachorum hæresis fabricavit, & Novatores nostri, tanquam novo tectorio hæresis opere renovârunt, ut hic illud Ezech. c. 13. de falsis Proph. valeat: *Locuti estis vana, & vidistis mendaciæ . . . Ipse edificabat parietem, illi autem linebāt eum luto sine paleis. Dic ad eos, qui liniunt absq; temperatura, quod casurus sit: . . . Destruam parietem, quem liniistis absq; temperamento.* Et quid hæreses horum temporum nisi veterum hæresium incrustationes, postquam semel ab Ecclesiæ Catholicæ veritate desciverunt?